

**УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ**

Шарандак Леся Валеріївна

**«СУТНІСТЬ ВИХОВАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ШАНОБЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДО
ОДНОЛІТКІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ НАУКОВО-
ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ»**

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

РЕФЕРАТ

магістерської роботи

за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психології та педагогіки
розвитку дитини Карнаух Л.П.

Умань - 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Виховання моральних якостей дітей в старшому дошкільному віці виступає сьогодні на передній план у переліку пріоритетних проблем, що потребують найбільш пильної уваги батьків, педагогів і всього суспільства. Про це йдеться в Законах України «Про дошкільну освіту», в Базовому компоненті дошкільної освіти. Зазначені документи спрямовують педагогічний процес сучасних закладів дошкільної освіти на реалізацію ідей морально-етичного виховання в контексті загальнолюдських цінностей і пріоритетів.

Різноманітні аспекти проблеми виховання дітей старшого дошкільного віку розглянуто в дослідженнях сучасних учених (В. Абраменкова, Т. Антонова, А. Богуш, А. Гончаренко). Доведено, що на ефективність виховання дітей суттєво впливають їх взаємини на основі сформованих гуманних почуттів і ставлень (І. Бех), ціннісних орієнтацій (Т. Величко) та в процесі роботи з сім'ями дітей (А. Рояк), виховання любові до матері (О. Бутенко).

Модернізація змісту дошкільної освіти в Україні, гуманізація її цілей та принципів, переорієнтація на розвиток особистості дитини у межах особистісно-орієнтованої концепції спрямовують до виховання базових якостей особистості дитини дошкільного віку. Виховання шанобливості як базової якості особистості старшого дошкільника відбувається під час формування моральної поведінки дітей дошкільного віку в закладі дошкільної освіти.

Незважаючи на різноаспектність означеної проблеми, зауважимо, що всі дослідження спрямовані на наукове обґрунтування теоретичних і методичних засад морального виховання, засобів її вдосконалення, проблема виховання шанобливого ставлення до однолітків не була предметом глибокого наукового пошуку.

Аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури дозволив виявити суперечності у вихованні у старших дошкільників шанобливого ставлення до однолітків, зокрема між:

–зростаючими вимогами сьогодення до професійного рівня підготовки майбутнього вихователя і його недостатньою підготовленістю до цього ;

–необхідністю виховувати шанобливе ставлення до однолітків в дітей старшого дошкільного віку та відсутністю відповідного методичного супроводу вихователів до здійснення такої діяльності;

–наявними проявами неповаги до однолітків та традиційними недостатньо ефективними формами і методами взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками з означеної проблеми.

Потреба в розв'язанні означених суперечностей зумовила вибір теми магістерської роботи *«Сутність виховання у дітей старшого дошкільного віку шанобливого ставлення до однолітків у контексті сучасних науково-педагогічних ідей»*.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити зміст, форми і методи виховання в дітей старшого дошкільного віку шанобливого ставлення до однолітків.

Відповідно до поставленої мети дослідження визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати поняття «повага», «ставлення», «шанобливе ставлення дітей до однолітків».

2. Визначити критерії, показники й схарактеризувати рівні сформованості у дітей старшого дошкільного віку шанобливого ставлення до однолітків.

3. Виявити й обґрунтувати зміст, форми і методи виховання у дітей старшого дошкільного віку шанобливого ставлення до однолітків.

Об'єкт дослідження – процес виховання шанобливого ставлення у дітей старшого дошкільного віку до однолітків в умовах закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження – зміст, форми і методи виховання у дітей старшого дошкільного віку шанобливого ставлення до однолітків.

Висновки

1. Здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури. Проаналізовано поняття «повага», «ставлення» «шанобливе ставлення дітей до однолітків».

У словникових джерелах поняття «повага» тлумачиться як почуття шани, прихильне ставлення, що ґрунтується на визнанні чийх-небудь заслуг, високих позитивних якостей, це ставлення до людини, що реалізує на практиці визнання людської гідності.

Поняття «ставлення» має інтегративний характер і включає в себе: знання про себе, свої можливості, здібності, інтереси, знання про інших людей; вміння налагоджувати стосунки, спілкуватися; навички морального ставлення до людей; досвід творчої діяльності, який накопичується в процесі пізнавальної діяльності.

Шанобливе ставлення – це вияв глибокої поваги, пошани до людей, який ґрунтується на визнанні особистих заслуг, соціального статусу, моральних та індивідуальних чеснот чи якостей людини. Мета шанобливого ставлення полягає у створенні або підтримці емоційно сприятливих взаємин із оточуючими.

2. Визначено критерії, показники й схарактеризовано рівні сформованості у дітей дошкільного віку шанобливого ставлення до однолітків, серед яких ми виділили такі:

Пізнавальний критерій з показниками: знання правил шанобливого ставлення в спілкуванні з однолітками; вміння оцінювати ситуації шанобливого спілкування і поведінку його учасників; уявлення про шляхи попередження та вирішення конфліктних ситуацій.

Поведінковий критерій з показниками: вміння чітко висловлювати свої думки, ініціювати та підтримувати бесіду з проявами шанобливого ставлення; вміння виявляти розуміння, повагу та адекватно реагувати на

поведінку партнерів по спілкуванню; вміння проявляти комунікабельність з проявами шанобливості.

Емоційно-мотиваційний критерій з показниками: вміння проявляти інтерес до процесу та партнерів по спілкуванню; вміння проявляти позитивне шанобливе ставлення до партнера під час спілкуванням; здатність до співчуття і співпереживання та контролю емоцій під час спілкування.

До кожного критерію й показника було дібрано відповідні методи: бесіди з дітьми; довготривале включене спостереження, залученість у спілкування та реальні взаємини дітей, експеримент. Узагальнені дані, що знайшли відображення у критеріях, показниках і виступили основою якісної характеристики рівнів сформованості шанобливого ставлення старших дошкільників до однолітків (високого, середнього, низького).

Результати констатувального експерименту засвідчили недостатню сформованість шанобливого ставлення до однолітків у дітей старшого дошкільного віку (високий рівень – 21,9 % ЕГ і 23,5 % КГ; середній рівень – 47,6 % ЕГ і 45,9 % КГ; низький рівень – 30,5 % ЕГ і 30,6 % КГ).

3. Розроблено й апробовано зміст, форми і методи виховання у дітей старшого дошкільного віку шанобливого ставлення до однолітків. Методика експериментальної роботи включала такі напрями роботи з дітьми – виховання в дітей доброзичливого ставлення один до одного (заняття «Вчимося спілкування»); розвиток умінь спілкування (ігровий тренінг та система ігор); закріплення уміння реалізувати норми спілкування в різних ситуаціях (взаємодія з однолітками в спільній діяльності, колективне ігрове спілкування).

Результати контрольного експерименту засвідчили позитивну динаміку показників, що відображають рівень сформованості шанобливого ставлення старших дошкільників до однолітків. Кількість дітей ЕГ з високим рівнем шанобливого ставлення складає 48,8% (на констатувальному – 21,9%); з середнім рівнем – 42,7% (на констатувальному етапі – 47,6%); з низьким рівнем – 8,5 % (на констатувальному – 30,5%).